

Sunuş: Aydınlık Bir Gelecek İçin Eğitim Reformu Zorunluluğu...

Kemal Kocabaş

*Prof. Dr.
Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak.
Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Genel Başkanı
E-posta: kemal.kocabas@deu.edu.tr*

Giriş

5 Haziran 2008 tarihli Radikal Gazetesi'nde "**Şili'de eğitim reformu isyanı**" başlığını taşıyan ilginç, çarpıcı, öğretici bir haber vardı. Öğrenciler ve öğretmenler Pinochet dönemindeki eğitim sisteminin değişmesini istiyorlardı. Şili'deki insanlar için "eğitimde reform" yaşamsal bir noktaya gelmiş ve artık itiraz ediyorlardı. Türkiye'deki eğitim sistemi de tıkanmış durumda. *Uygulanan* eğitim çocuklarımıza düşünme, algılama ve problem çözme yetkinliği kazandıramıyor. Aydınlar, gazete köşe yazarları, eğitim ile ilgili demokratik kitle örgütleri bu talebi dillendiriyor. Eğitim ile ilgili tüm raporlar reform zorunluluğuna işaret ediyor. Ancak, siyaset kurumu ve geniş halk yığınlarının gündeminde Şili'dekine benzer şekilde eğitimde reform talebi gözüküyor. Dileğimiz, insanlarımızın sorunları bir an önce algılayarak eğitim reformu talebini içselleştirmeleri ve siyaset kurumunu demokratik tepkileriyle zorlamalarıdır.

Eğitim bir dönüştürme eylemidir. İnsanın özgürleşmesi, kendisi olması ve korkularını yenmesi sürecidir. **Özgürleşme, insanlaşma ve korkuları yenme** günümüzde eğitimde istenilir davranış değişikliğinin özüdür. Eğitim; Osmanlı'nın son dönemlerinden beri Türkiye'de en çok tartışılan konu olmuştur. Her siyasi dönemde iktidarlar kendi amaçlarına uygun insan yetiştirmeyi hedefleyerek eğitimi "**bir araç**" olarak kullanmayı alışkanlık haline dönüştürmüştür. Özellikle Köy Enstitülerinin kapatılma sürecinin başladığı 1946 yılı ve sonrası Cumhuriyet Eğitim Devriminden vazgeçildiği ve eğitimin araçsallaştırıldığı bir dönemin başlangıcı olmuştur. 2 Eylül 2008 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde Adnan Binyazar "... Bizde kültürel anlamda eğitim kurumlaşması Cumhuriyetle başlamış ne yazık ki 1950'ler den sonra kimi iktidarlar eğitimi Atatürkçü yörüngesinden saptırmışlardır... Kültürle beslenmeyen bir eğitim, kökü çürük ağaçtan

farksızdır; yaprakları gürdür ama meyve vermez..." diyerek yaşanan süreçleri ve gelinen noktayı özetliyordu. Okulların açılması ile birlikte tüm basın yayın organlarında ülkenin eğitim sorunları konuşulmaya tekrar başlandı. PISA-2006 sonuçları eğitim sistemimizin nitelik kaybını çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır. OECD ülkelerindeki 15 yaş grubu öğrencilerinin zorunlu eğitim sonunda yeterince yaşama hazırlanıp hazırlanmadıklarını, matematik, fen ve okur-yazarlık düzeylerini ve problem çözme becerilerini ölçmeyi hedefleyen PISA yarışmalarının sonucunda Türkiye tüm alanlarda sonlara düşmüştür. ÖSS ve OKS sınav sonuçlarında görülen bölgesel ve cinsiyete dayalı adaletsizlikler; eşitsizlikler, ülkemizdeki dersaneler, özel okullar ve özel üniversiteler sayısındaki artışlarla beraber "**eğitim hakkının**" kamusal alan dışına çıkarılma çabaları; nitelikli öğretmen yetiştirilmesine yönelik beklentiler, İzmir-Menemen'de "**taşımali eğitim**" nedeniyle taşınan çocukların servis araçlarının yaptığı kazada dört çocuğun ölümüyle başlayan taşımali eğitim tartışmaları, yaz aylarında Karaman'ın bir beldesinde kaçak Kuran Kursu'nun gaz kaçağı nedeniyle patlaması ve 18 çocuğun ölümüyle başlayan "**dinsel eğitim**" tartışmalarının tümü ülkede bir eğitim reformunu artık tartışmaktan öte bir noktaya getirmek gerektiğini ortaya koyuyor.

Basındaki Eğitim Reform Tartışmaları

Son yıllarda basında ve kitaplarda eğitim sorunları ve eğitimde reform tartışmaları yaygın bir şekilde yer alıyor. Bu tartışmalarda iki farklı bakış açısı egemen. Kimi değerlendirmeler eğitim reformu talebini liberal bir pencereden sadece "**nitelikli iş gücü**" talebi, ekonominin sorunlarının çözümü için araçsallaştıran bir bakış ortaya çıkarken, soldan yapılan değerlendirmelerde eğitimi bir "**insanlık hakkı**" olarak algılayan hümanist-ilerici çizgi öne çıkıyor.

Prof. Dr. İlhan TEKELİ; TÜBA Yayınlarından 2004 yılında çıkan "Eğitim Üzerine Düşünmek" adlı kitabında "...Eğitim Sistemine yönelik yaygın bir hoşnutsuzluk söz konusudur. Bunların en önemli nedenleri beklentilerimizin her geçen gün farklılaşarak daha da yükselmesi ve eğitim sistemindeki yetersizliklerdir. Ciddi bir eğitim reformuna gereksinim vardır. Bu sorunların halkın siyasi talepleri haline dönüşmesi gereklidir. Eğitim sorunları siyasi aciliyet içermektedir. Tüm eğitim kademelerinde gerekli olan bu reform için üniversiteler ve sivil toplum örgütlerine büyük iş düşmektedir" değerlendirmelerini yaparak, eğitim reformunun gerekliliği saptamasını yapıyor.

Gila Benmayor 1 Haziran 2004 tarihli Hürriyet Gazetesindeki köşesinde, eğitim sisteminden herkesin şikayetçi olduğunu öne sürerek, özellikle eğitim sisteminin çocuklara okuma, kavrama becerileri kazandıramadığını, çocukların anlamsız bilgilerle depolandığını söylemektedir. Yaşanan tüm olumsuzlukların temelinde eğitim sorunları olduğunu işaret ediyor:

"... Yabancı dil ve internet. Eğitim reformunun iki önemli ayağı. İlkokul dördüncü sınıftan lise sona kadar her öğrenci 1240 saat yabancı dil dersi görüyormuş. Sonuç? Sonuç sıfır. 'Her yıl milyonlarca saat boşa gidiyor. Çocuk Türkçe'yi iyi öğrenmediği için yabancı dili de öğrenemiyor'. Milli Eğitim Bakanlığı'na 580 bin öğretmen bağlı. Çoğu mutsuz ve motivasyonu yok..."

Orhan BURSALI 30.08.2005 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde ÖSS-OKS sınav sonuçlarına yönelik yazdığı makalede, konuyla ilgili değerlendirmeler yapıyor ve önerilerini "... Yoksul bölgelerde sınavlarda pozitif ayrımcılık, MEB kaynaklarını büyük bölümünü bu bölgelere kaydırmak, iyi öğretmen, iyi okulu yaratmak, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve dersane-sınav rezaletinin etkilerini azaltma, ilköğretim Uygulamalı hale gelmeli" diyerek ortaya koyuyor.

İsmet BERKAN liberal görüşleriyle tanıdığımız bir gazeteci. 21.10.2005 tarihli Radikal Gazetesi'nde eğitim sisteminin geldiği noktayı çarpıcı bir şekilde "...Elimizi vicdanımıza koyalım, benim annem-babam okul çağındayken benden daha eşitlikçi bir eğitimden geçtiler... Şimdi bizim eğitim sistemimiz bütün eşitsizliklerin temel kaynağıdır." saptamasıyla Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki eğitime bakışın altını çiziyor.

Prof. Dr. Server TANİLLİ 2004 yılında Adam Yayınlarından çıkan "Nasıl Bir Eğitim Sistemi İstiyoruz" adlı kitabında özet olarak; "...Toplum da Okulu da kurtarmak gerekiyor... Aydınlanma hareketimizin doğrultusunda yeniden bağımsız, demokratik ve laik bir toplum yaratma hedefine yöneltmek ve böyleleri bir toplumu yaratacak insanları, 'fikri hür, vicdanı hür' kuşakları yetiştirmektedir" saptamasını yaparak Cumhuriyet Eğitim Devriminin fikri temellerine dönüş zorunluluğunun altını çiziyor.

Erdal ATABEK 19 Eylül 2005 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde sınav sonuçlarına ilişkin olarak solda bulunanların ne yapması gerektiğinin altını çiziyor ve "...Parası olana daha iyi eğitim... Parası olana daha iyi sağlık hizmeti... Devletin görevi de parası olana hizmet midir?... İşte sağ politikaların bu soruya yanıtı evet'tir... Sol politikaların bu soruya yanıtı hayırdır... Sol politikalarda devlet, vatandaşa eşit eğitim ve sağlık hizmeti vermek için vardır..." saptamasıyla solun eğitim politikalarına vurgu yapıyor.

İlhan SELÇUK 29 Ekim 2005 tarihinde Cumhuriyette yazdığı makalesinde "...Bu düzen, halkı Cumhuriyetin 82. yılında ortalama 3-4 yıllık eğitimle cahil bırakanların düzenidir..." saptamasıyla özellikle 1950 sonrası eğitim politikaları nedeniyle gelinen noktayı işaret ediyordu.

Metin Ercan Radikal Gazetesi'nde 18. 01. 2006 tarihinde "**İstihdam sorunu ve eğitim reformu**" başlıklı makalesinde eğitim sorunlarını iş dünyasının talepleri ve nitelikli iş gücü ile eğitim arasında ilişkiyi kuruyor, eğitim düzeyi yükselmezse bir tarım toplumuna dönüşme olasılığından bahsederek, şu değerlendirmelerde bulunuyor:

"...Türkiye'nin istihdam sorununu kalıcı olarak çözebilmesi için eğitim reformunun tamamlanması gerektiğini doğru olarak vurguluyor... 2003 yılı sonu verileri itibarıyla, toplam istihdamın yüzde 7,1'i okuryazar değil, istihdamda ilköğretim mezunlarının payı yüzde 48,8, lise ve lise dengi meslek okulu mezunlarının yüzde 18,8, üniversite mezunlarının oranı ise yüzde 11 olarak gerçekleşiyor. Ekonominin genel verimliliği ve potansiyeli üzerinde önemli bir engel teşkil eden kayıt dışılık olgusu ile eğitim düzeyi arasında da bir ilişki bulunuyor. Okuryazar olmayan istihdamda kayıt dışılık oranı yüzde 94,6 seviyesindeyken, ilköğretim mezunlarında bu oran yüzde 64,4'e, lise mezunlarında yüzde 28,3'e ve üniversite mezunlarında yüzde 7,6'ya düşüyor. Eğitim düzeyi ise söz konusu nitelik ve yetkinlikler ile çok kuvvetli bir ilişkiye sahip, hatta ön şart olarak görülebilir..."

Türker ALKAN 3.07.2006 tarihli Radikal Gazetesi'ndeki köşesinde, 2006 ÖSS sınav sonuçlarını adalet ve eşitlik penceresinden değerlendirerek aşağıdaki önerilerde bulunuyor.

"...OKS sınavına giren 798 bin öğrencinin 46 bini sıfır puan almış, 73 bini de ilk aşamada elenmiş. Bu durum ilköğretim kurumları arasında büyük bir nitelik farkı bulunduğunu gösteriyor... Parası olanların çocukları daha iyi okullarda eğitim görürken, düşük gelir kümesinde olanlar yetenekli de olsalar zorluklarla karşı karşıyalar... Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında verilen ücretsiz eğitim sayesinde alt sosyoekonomik katmandan gelen pek çok yetenekli genç sınıf atlayabilmiştir. Düzenin sağladığı bu olanak, toplumda eşitliğin ve demokrasinin mümkün olduğu düşüncesine yol açtı... Devletin yapması gereken, devlet okullarının niteliğini yükseltmek, burs olanaklarını yaygınlaştırmak, bölgeler arası ve sınıflar arası dengesizlikleri azaltmak olmalıdır..."

21-22-23 Mart 2006 tarihlerinde Hürriyet Gazetesi yazarı Cüneyt Ülsever köşesinde "**Türkiye'de Eğitimin Meseleleri**" başlığı ile eğitim sorunlarına yönelik üç makale yazdı. Yazıların ana fikri olarak ülkelerin temel, en önemli sermayesinin "**insan**" olduğunun altını çizerek, Türkiye'de eğitimin siyasallaşması yüzünden bu gerçeğin atlanıldığını ifade ederek Dünya Bankası Türkiye Direktörü Andrew Vornink'in hazırladığı 21. yüzyılda iş hayatında verimliliği artırmak için emeğin hangi nitelikleriyle öne çıkmasını işaret eden "Türkiye'de Eğitim Reformu" (www.worldbank.org) raporunu temel alarak eğitim üzerine görüşlerini dile getiriyor. Ülsever yazılarında AB ülkelerinin 2010 yılına kadar lise eğitiminde %85'i hedeflediğini Türkiye'nin bu hızla ancak 30-40 yılda bu oranı yakalayabileceğini ifade ediyor. Ülsever yazısında eğitimde yaşanan eşitsizliklere de dikkat çekerek Diyarbakır'da 20-24 yaş grubunun yalnızca %28'in lise diplomasına sahip olduğunu, kızlarda bu oranın %17 olduğunu belirtiyor, bölgesel ve cinsiyete dayalı eşitsizlikleri öne çıkarıyordu. Yazısında Dünya Bankası raporundan alıntılar yapan ve raporun dünyada analitik düşünmeye yönelik, sorun çözen, ezber bozan, karmaşayı göğüsleyen, rahat ve doğru iletişim kuran işlere talebin arttığını, elle yapılıp basit tekrar gerektiren işler yerine akıl gücü ile yapılan işlerin ön plana çıktığını öne süren yazar, Türk eğitim sisteminin ise bu niteliklere sahip insan

yetiştirmekten çok uzak olduğunun altını önemle çiziyor. Yazar yazısında, eğitim reformunun önemine işaret ederek aşağıdaki saptamaları yapıyor.

"Ezbere dayalı zm döneminin bittiğinin altı zilererek' Uzmanlık talep eden analitik düşünüş tarzına talep hızla artmaktadır. Bilgi edinebilmek, bilgiyi açıklamak, temel becerilerdir. Karmaşık iletişim hızla artmaktadır: 21. yüzyılda insanlar sürekli birbirleriyle iletişim içinde olmak zorundadır... Bizim eğitim sistemimiz emek pazarında oluşmakta olan değişimlere ayak uyduruyor mu? Türkiye'de son 30 yıldır emeğin verimliliğinde artış çok düşük... Açıkçası, insanlara üretim hayatından kopuk yanlış eğitim verilmiştir. Türkiye'nin önündeki en büyük zorluk işgücünün kalitesini yükseltmektir. Verimlilik sorunu dışında başka bir sorun eğitim almış nüfusun oranıdır... Türkiye'nin eğitim alanında karşılaştığı bir diğer zorluk da mesleki eğitim sistemine ilişkindir. Bu sistemde halen lise öğrenimdeki 3 milyon öğrencinin 1.1 milyondan fazlası yer almaktadır. Birçok kimse meslek okullarının; işgücü piyasasının talep ettiği mezunları yetiştirdiğini varsaymaktadır ancak göstergeler bu durumu desteklemiyor... Ne yazık ki mevcut SS sınav sistemi de Türkiye'nin gelecekteki ihtiyaçlarına ve öğrencilerin yetkinliklerini artırma hedefine pek uygun değildir. SS özel bir '*sınav hazırlık sektörü*' yaratmıştır ki bu sektör insan sermayesini ve geleceğin işgücünün eğitim niteliklerini yükseltme açısından çok az değer yaratmaktadır. Aileler çocuklarını dershaneye göndermek için ortalama olarak 5.000 dolar civarında para harcamaktalar. Dershane kurslarına gücü yetenler niversiteye girişte daha avantajlı durumda olmakta ve düşük gelirli aileler bu sürecin dışında kalmaktadırlar... *21. yüzyılda kendi kendimize atabileceğimiz en büyük kazık yüzyıla uygun insan yetiştirememek olacaktır!* Meslek lisesi mezunları emeğin verimlilik meselesine olumlu katkıda bulunabilirlerdi ama göstergeler bu iddiayı da doğrulamıyor... Öte yanda SS de insan sermayesinin gelişmesine yönelik ölümler yapmadığından öğrencileri ağdaş dünyaya hazırlamaktan çok ama çok uzak. SS '*zel dershane'* sistemini yaratmış ve ortalama 5.000 dolar karşılığında bu dershaneler hişbir işe yaramayan ama okul kazandıran bilgi satıyorlar. Üniversiteleri de, dershanelerde "ok seçimli sınav kazanma" becerisi edinmiş, ödeme gücü olan ailelerin çocukları kazanıyor! Türkiye'de eğitim insanımızı 21. yüzyıla hazırlayamadığı gibi ülkedeki çarpık gelir dağılımını beter körüklüyor! Türkiye'de eğitim sektöründe yaşanan garabet kendini eğitimin finansmanında da açıkça gösteriyor... Türkiye'nin bu eğitim anlayışı, bu insan sermayesi gelişimi, bu verim(sizlik) seviyesi ile 21. yüzyılda hayallerini gerçekleştirebileceğini hiş sanmıyorum!"

5 Mayıs 2008 tarihli Star Gazetesi'nde TUSİAD'ın Brüksel'deki AB temsilcisi Bahadır Kaleağası'nın "**Eğitim şart! AB'ye girebilmek için de!**" başlıklı makalesinde Fransa'da eğitim sorunları için hazırlanan raporun "**nce Bilgi: Yaratıcı ve özgüvenli Kuşaklar Yetiştiren Bir Eğitim Sistemi**" saptamasının yapıldığının ve arkasından Fransa'yı uluslararası rekabette gclendirecek eğitim önceliklerinin İngilizce, matematik, ekonomi, bilişim teknolojileri, takım çalışması, internet kullanımı, okul dışı sosyal etkinlikler, ders saatleri, sınav ve not sistemi, eğitimcilerin maddi koşulları, iş dünyası ile okul ortamı arasındaki bağlar olduğunun altını önemle çiziyor. Üniversitelerin 21. yüzyıla uyumu için daha fazla özerklik, yaratıcılık, girişimcilik, ar-ge,

rekabet, uluslararası açılım, finansman, teknoloji ve mükemmeliyet kutupları... gibi başlıklara yer veriyor. Kaleağası yazısında eğitimi tüm dünya için en önemli güç olarak tanımlayarak, AB penceresinden eğitimde ne yapmak gerektiğini şöyle ifade ediyor:

"...Eğitim ekonomidir. Dolayısıyla bir Avrupa Birliği konusudur. Aynı zamanda bir ulusal güvenlik meselesidir. Tüm bu alanların temelinde eğitim belirleyici bir etkidir. Çünkü eğitimde çağını yakalayamayan ülkelerin ekonomisi batır. Çağının ötesine geçemeyenler ise sıradanlaşır. Ekonomik büyümenin, istihdamın ve küresel rekabet gücünün temeli insan sermayesidir... Her çağın insanları ve kurumları için bilgi ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel bir artı değer oldu. Bilgiye ulaşmak, bilgiyi sorgulamak, kullanmak ve geliştirmek artık her zaman olduğundan çok daha etkili bir güç kaynağı. Dünyada tüm ülkelerde eğitim öncelikli bir alan olarak her ekonomik kalkınma stratejisinin odağında yer almakta... Çağdaş dünyanın yeni siyaset kavramlarından birisi 'mezunların işe alınabilirliği'. İş dünyası geçen yüzyıla göre köklü bir değişimden geçmekte. Yoğun teknoloji, süreç yönetimi, çok yönlü bilgi birikimi ile ihtisaslaşmayı eşzamanlı gerekli kılan, yaşam boyu eğitimin, sorun çözümlük ve çok kültürlülük niteliklerinin makbul olduğu bir çalışma yaşamı şekillendi... Siyaset tehlikesinin farkında... Yurtseverlik 'eğitilmiş insanlar ülkesi' olmaktan gurur duyacağımız bir Türkiye'dir. Bu bir demokrasi, ekonomi ve ulusal güvenlik meselesidir."

Doç. Dr. Kemal İnal yazdığı "**12 Eylül ve Eğitim**" (www.egitimciyiz.com) başlıklı yazısında bugünkü eğitim sorunlarının oluşmasında 12 Eylül darbesinin yattığının altını çizerek Aydınlar Ocağının dinci, ırkçı yaklaşımlarının eğitimde temel alındığını belirtiyor ve şu saptamalarda bulunarak, yeni ilerici bir eğitim modeline duyulan gereksinimi vurguluyor:

"...12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası ara dönemde (1980-83) askerler, devlet ve toplumu otoriter bir şekilde denetim altına almada eğitimden ideolojik bir resmi aygıt olarak sonuna kadar yararlanmışlardır. ...12 Eylül generalleri, darbeye ezdikleri sol ideolojinin yerine faşist bir devlet ve toplum modelinin kurulması için iki ideolojinin (ırkçı milliyetçilik ve gerici dincilik) ikame edilmesine karar vermişti. Bunun için de o dönemde 'Türk-İslam Sentezi' denilen formül bir devlet politikası olarak kabul edilmiş ve eğitimde yoğun olarak uygulanmıştır... Darbe sonrası yoğun bir dini kurumlaşmaya gidilmiştir. Bunun en önemli göstergelerinden biri, dinsel mekânların (cami, mescit vd.) sayısının hızla artmasıdır. Tanilli'ye göre 1971-81 döneminde yapılan cami sayısının yaklaşık iki katı sadece iki yılda (1981-82) yapılmıştır. 12 Eylül'e değin Din Dersi ile Ahlak Bilgisi ayrı dersler olarak veriliyordu. Ancak darbeden sonra; 1981'de bu iki ders birleştirildi ve 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi' adı altında anayasa gereği, devletin gözetimi altında 4. sınıftan itibaren lise sona kadar zorunlu hale getirildi. 12 Eylül, tüm kurumlar gibi eğitimin üzerinden de silindir gibi geçmiştir. Bugünkü birçok eğitim sorununun (zorunlu din dersi, YÖK, düşünmeyen genç beyinler, kışlaştırılan üniversite, gerici eğitim kadroları, hantal MEB ve onun sorunlar yumağı olan bürokrasisi

vd.) sorumlusu, 12 Eylöl'dür. 12 Eylöl cuntası, hazırladığı yasa, yönetmelik, direktif ve genelgelerle okulları zabtupt altına almaya çalışmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin kılığına-kıyafetine karışacak kadar totaliterleşmiştir. ...Bugün 12 Eylöl'ün istediği gibi test kafalı, ezberci ve sosyal açıdan sorumsuz bir öğrenci modelinin yetişmesi, bu gerici ideolojik öğreti aşılmaya uygun kendiliğinden oluşan bir tepkidir. ...Eğitimi, ideolojik yanlış bilincin değil, özgürleşmenin kurumuna dönüştürmek için her şeyden önce alternatif bir eğitim modeline ihtiyaımız vardır. Ama nasıl bir model? Eleştirel pedagoji, bize bu konuda bir yanıt verebilir."

16 Eylöl 2008 tarihli Birgün Gazetesi'nde Aylin Göçmen "**Özelleşen Eğitim Sistemi üzerinde**" başlıklı yazısında siyasi iktidarın geçen aylarda dershanelerin gereksiz olduğu savını öne sürdüğünü ama devamını getiremediğine dikkat çekerek bu söylemin çok inandırıcı olmadığını bakan elik'in özel okullar projesini işaret ederek yazısında "... Fikir muhteşem! Öyle ki bu projenin ilk duyurulduğu 2003 yılından bu yana çok sayıda tarikat dershanesi, hi gerekli olmadığı halde, özel okulların bina standartlarına uygun, bahçeli, hatta yurtlu binalar inşa ederek taşındılar. Niçin? Daha iyi dershanelik yapabilmek için mi?" diyerek soruyor. Yazar OECD 2008 Eğitim Raporunu temel alarak son 10 yılda üye ölkeler arasında liseyi bitirme oranlarının neredeyse yüzde yüze ulaştığını, yükseköğretim talebinde ise büyük bir artış yaşandığını ifade ederek ölkelerin ilk ve ortaöğretimde nitelikli eğitim hizmetleri açısından önemli aşamalar kaydettiklerini ancak yükseköğrenimde durumun bu kadar parlak olmadığına işaret ederek kamu kaynakları her yıl artan yükseköğretim talebini karşılamaya ve nitelikli hizmet vermeye yetmeyebilir diyor. Sonuçta OECD raporunun özel sektör yatırımları ve ailelerin eğitim finansmanını çözüm olarak gördüklerini ifade ediyor. Olayın daha açık bir ifadesiyle A. Göçmen OECD'nin "...Öğrenci kardeşim, devletin okulları okuma yazma ve hatta Gauss Yöntemi'ni öğreterek temel görevini tamamlamıştır. Sen şimdi üniversiteye gidip meslek sahibi olacak mısın? Olacaksın. Fazladan paralar kazanacak mısın? Kazanacaksın. Yaşam kaliten yükselecek mi? Yükselecek. E o zaman üniversiteni de kendin ödeyeceksin bir zahmet..." dediğini söylüyor. Yazar; eğitimin "**temel insan haklarından**" birisi olarak tanımlanmasının üzerinden yıllar geçtiğini, tüm sosyal devletlerin yükseköğrenimi de bir temel hak olarak görerek üniversiteleri kurduklarını ifade ederek "... Bugün küreselleşme gölgesinde gelişmekte olan ölkelere sunulan çözüm ise eğitime özel sektör yatırımları..." olduğunun altını çiziyor. Yazar Türkiye'de ise özel eğitime sadece üniversite düzeyinde değil ilköğretimden itibaren alıştırılıyor olmamız konusuna dikkat çekiyor ve son yıllarda büyük bütçelerle profesyonel yatırımcılara, marka yöneticilerine ve reklamcılara teslim edilen zincir dershaneler ve özel okulluk bunun ilk adımlarından birisiydi diyor. Buradaki gelişmeleri toplumun bilincinin belirleyeceğini ifade ediyor.

Liberal-küresel dünyadan ve soldan yapılan tüm değerlendirmeler eğitim reformu zorunluluğunda buluşuyor, ortaklaşıyor. Birisinde "ekonomi" kaynaklı, diğerinde "insan" merkezli bir bakış egemen.

Raporlardaki Eğitim

Son yıllarda Dünya Bankası, TUSİAD, YÖK, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) "Türkiye 2008 İnsani Gelişme Raporu- (<http://www.genclikpostasi.org/TURKIYE/pdf>)" ve Eğitim Reformu Girişimi Türkiye Eğitim Raporları (<http://www.erg.sabanciuniv.edu/>) yayınladılar. Yayımlanan tüm raporlar Türkiye'nin eğitim reformu tartışmalarını gündemine taşıması zorunluluğuna işaret ediyor. Dünya finans sektörünün kurumsal temsilcisi Dünya Bankası raporunun sonunda Türkiye'nin eğitim reformu için hızlı hareket etmesi gerektiğinin altını önemle çizerek "Türkiye'nin geleceği, çalışanlarının eğitimsel niteliklerine bağlıdır. Kalite anahtardır... Türk yurttaşlarının Avrupa'nın düşük ücretli hizmet sektörü çalışanları haline gelmemesi için Türkiye, şimdi harekete geçmeli, Bu acil zorlu görevi başarmak için, Türkiye kendi geleceğini politika ve tartışmaların üstünde tutmalı, kapsamlı bir eğitim reformu stratejisi oluşturmali" saptamalarını yaparak küresel bir finans merkezi olarak reform tartışmalarına katılarak çarpıcı değerlendirmelerde bulunuyor.

2007 Eğitim İzleme Raporu

Boğaziçi Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Üstün Ergüder başkanlığında 2003 yılından beri çalışmalar yapan "**Eğitim Reformu Girişimi**" son 10 yılda eğitim politika ve uygulamalarında yaşanan gelişmeleri Mart 2008'de "**Eğitim İzleme Raporu 2007**" başlığı ile yayınladılar (<http://su-erg.advancity.net/uploads/pdf/Egitim>).

Raporda; yoksulluk ve eğitim hakkı arasındaki ilişkiye yönelik değerlendirmeler var. İlköğretim çağındaki her üç çocuktan birinin yoksul bir hanede yaşadığı belirtilerek ilköğretim çağında olmasına rağmen okula devam etmeyen beş çocuktan üçünün kız olduğu ifade ediliyor. Raporda, zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkarıldığı 1997 yılı ile 2007 arasındaki dönemin tamamı yer alıyor. 6-14 yaş grubundaki çocukların yoksulluk oranının yaklaşık yüzde 35 olduğu, bunun da diğer tüm yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu belirleniyor. Raporda, 0-6 yaş grubunda kentsel alanda yaşayan çocukların yaklaşık yüzde 20'sinin, kırsal alanda ise yüzde 40'ının yoksulluk sınırının altında olduğunun saptandığı belirtiliyor.

Raporda okula devam ile yoksulluk ve sağlıksız beslenme arasında ilişkiler de kurularak bazı saptamalar yapılıyor. İlköğretim çağında olmasına rağmen okula devam etmeyen her beş çocuktan birinin, okula devam etmemesinin temel nedeni "**okul masraflarını karşılayamamasına**" veya "**çalışmak zorunda kalmasına**" bağlanıyor. Yaşa göre boy endeksine bakıldığında; 4-5 yaş grubundaki çocukların Türkiye genelinde yüzde 15.4'ünün, Orta Anadolu Bölgesi özelinde yüzde 26.6'sının yetersiz beslendiği görülen raporda, ilköğretim çağındaki çocuklar arasında demir eksikliğinden kaynaklanan beslenme anemisinin ise yüzde 25-30 oranlarında olduğu

kaydediliyor. Raporda, yetersiz beslenme, mikrobesein yetersizliği ve özellikle demir eksikliği anemisinin, çocukların gelişimi, eğitime devamları ve öğrenme süreçlerine etkin katılımlarının önünde büyük bir engel olduğu vurgulanıyor. Rapora göre, Hindistan'da demir hapı takviyesiyle çocukların okula devamlarında yüzde 30 artış sağlandığının altı çiziliyor.

Raporda eğitim hakkından yararlanma ve cinsiyet olgusuna yönelik saptamalarda yer alıyor. Rapora göre, ilköğretim çağında olmasına rağmen okula devam etmeyen beş çocuktan nn kız olduğu ortaya çıkarken, ilköğretimin ilerleyen yıllarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranının giderek dřtđđ tespit ediliyor. Ağrı, Bitlis, Muş, şanlıurfa, şırnak ve Van'da ilköğretimden iki erkek öğrenciye karşılık bir kız öğrencinin mezun olduğu belirtiliyor. Ayrıca, "**Türkiye'de 5-14 yaş grubundaki 253 bin engelli ocuk yaşıyor ve yetişkin engelli yurttaşların yarısının ilköğretim diploması yok**" saptaması yapılıyor. "Eğitim İzleme Raporu 2007 "ye göre, 6-17 yaş grubunda tahminen 78 bin çocuğun ücretli, maaşlı ya da yevmiyeli olarak tarım sektöründe çalıştığına dikkat çekiliyor.

Birleşmiş Milletler Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) "Türkiye 2008-İnsani Gelişme Raporu"

Rapor Türkiye'nin 177 ülke arasındaki durumunu irdeleyerek Türk Eğitim Sistemi ile ilgili önemli saptamalarda bulunuyor: "...Türkiye'de zorunlu eğitimin süresi uzamış bile olsa, bu durumun modern temel becerilerin kazanılmasını güvence altına almadığı, 2001 yılında yapılan bir araştırmada, Türkiye'de 4. sınıf ğrencilerinin yüzde 42'sinin okur-yazarlık derecesinin en alt seviyede olduğunun tespit edildiği, çok fazla sayıda öğrencinin bazı asgari becerileri iyice öğrenemeden okullardan mezun olduğu" saptamaları yapılarak eğitimin ne lde kişisel, sosyal ve gelişimsel yararlar sağladığı konusunun önemi ifade edilerek "Ancak birçok ülkede tüm çocuklara eğitim sağlayabilme çabası, eğitime ulaşma üzerinde odaklanırken, genellikle eğitimin kalitesine verilen önem göz ardı ediliyor. Türkiye, bu ülkelerden birisi" deniyor. Bu saptamalar yıllardır dile getirilen ve çok önemli saptamalardır.

Öğrencilerin hayat sorunlarıyla ilgili problemleri çözme başarılarına göre yapılan sıralamada da Türkiye, katılan 40 ülke arasından sondan 5'inci sırada. Bu sonuç "Türkiye'deki öğrencilerin çoğunluğunun değişik kaynaklardan edindikleri bilgileri sentez yaparak birleştirmediklerini ortaya koyuyor." şeklinde yorumlanıyor. Raporda, Türkiye'deki özel dershanelerle ilgili bir değerlendirme de yapılıyor. Ülkemizdeki dershaneleri "**sektör içinde sektör**" olarak niteleyen rapora göre, Türkiye'deki dershane sayısı son 23 yılda 23 kat artış gösterdi. 2006-2007 ders yılında dershane sayısı 4 bine yaklaşırken, genel lise sayısı 3 bin 690 ile bu sayının altında kaldı. Özel dershanelerin, üçte birinin, bir milyondan çok ğrencisi, Ankara, İstanbul ve İzmir'de toplanıyor. Özel dershanelerin ortalama yıllık creti kişi başına 1500 ile 3500 dolar arasında değişiyor. Raporda, 2007 yılında 1,7 milyon adayın SS sınavına girdiğine işaret edilerek, "Fakat, açık ğretim ve eř dereceli

okullar dâhil üniversitelerin kontenjanı yalnızca 600 bin. Bu kadar yoğun rekabetin olduğu bir sınavın kendi sektörünü yaratması şüphesiz şaşırtıcı değil. Fakat özel dersanelere talebi arttıran diğer önemli faktör, hem devlet hem özel okulların verdiği eğitimin kalitesine karşı güvensizlik” deniliyor.

Raporda ayrıca çok önemli bazı saptamalardan sonra rapor rakamlar verilerek karşılaştırmalar yapılıyor. UNESCO’nun hazırladığı “**Herkes İçin Eğitim Gelişme Endeksi’ne**” göre Türkiye 125 ülke arasında 77’inci sırada; genç işsiz bakımından 177 ülke arasında 10. sırada; eğitim endeksinde 104. sırada; sağlık, eğitim, bilgi ve düzgün bir yaşam standardı konularında dünya ortalamasının altında; gençliğin okuryazarlığında 66. sırada; temel eğitim alamadan okuldan ayrılan öğrenci oranında 2. sırada; orta ve orta üstü eğitim alamayan kız öğrenci oranında dünyada 1. sırada; sağlık alanındaki kamu harcamalarının milli gelire oranı bakımından 41. sırada; insani gelişme endeksinde 84. sırada.

Eğitim İstatistikleri ve Değerlendirmeler

Eğitim-Sen okullar açılmadan “www.egitimsen.org” internet sitesinde “**2008-2009 Öğretim Yılı Başında Eğitimin Durumu**” başlıklı bir rapor yayınladı. Bu rapor MEB’nin son verilerine dayalı olarak hazırlanmış. Tablo-1’de görüldüğü gibi Türkiye ilköğretimde okullaşmada %100 hedefine yaklaşmak üzeredir. Kadınlar erkeklere göre ilköğretimde 2.5 puan geridedir. Orta öğretimde ise batı %100'lere yaklaşırken biz ortalama %58'lerdeyiz. Ortaöğretimdeki okullaşmada ise kadınlar 5.5 puan geridedir. İlköğretim ve ortaöğretimde kadınlar aleyhine gelişen olumsuzluk kentlin varoşlarına ve ülkenin doğusuna gidildikçe artmaktadır.

Tablo 1. Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Net Okullaşma Oranları (%)

Öğretim Yılı	İlköğretim			Ortaöğretim			Yükseköğretim		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
1997-98	84,7	90,3	79,0	37,9	41,4	34,2	10,3	11,3	9,2
2001-02	92,4	96,2	88,5	48,1	53,0	43,0	13,0	13,8	12,2
2005-06	89,8	92,3	87,2	56,6	61,1	52,0	18,9	20,2	17,4
2006-07	90,1	92,3	87,9	56,5	60,7	52,2	20,1	21,6	18,7
2007-08	97,4	98,5	96,1	58,6	61,2	55,8	-	-	-

Tablo-2’de okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretimde 2008 yılında okul, derslik, öğretmen ve öğrenci sayıları verilmektedir. Bu tabloda ortaya çıkan en belirgin olumsuzluk sözleşmeli öğretmen sayısının 50 bin civarına

ulaşmasıdır. Sözleşmeli öğretmenlik statüsü öğretmenlik mesleğine ve onuruna vurulmuş bir darbedir. Mustafa Necati'lerin, Yücel'lerin, Tonguç'ların bu ülkedeki öğretmen yetiştirme, öğretmenliği saygın bir meslek haline dönüştürme ve istihdam etme uğraşlarına, emeklerini görmemek, anlamamak demektir. Mesleki güvence ve örgütlenme özgürlüğü elinden alınarak öğretmenlik yapılabilir mi? Sözleşmeli öğretmenlik statüsü öğretmenlik mesleğinin mesleksel onurunu zedelediği ve hatta yok ettiği için mutlaka kaldırılmalıdır.

Tablo 2. 2008 Yılında Okul, Derslik, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Kademesi	Okula Sayısı (Resmi-Özel)	Derslik Sayısı (Resmi-Özel)	Öğrenci Sayısı (Resmi-Özel)	Öğretmen Sayısı	
				Kadrolu	Sözleşmeli
Okul Öncesi	22.506	36.236	701.762	25.650	16.319
İlköğretim	34.093	315.887	10.870.570	409.318	36.134
Ortaöğretim	8.250	100.853	3.245.322	188.973	2.068
Toplam	64.849	452.976	14.817.654	623.941	54.521

Tablo 3. İlköğretimde Yıllar İtibariyle Okul, Derslik ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Yeni Yapılan Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı
2002-2003	35.133	10.331.645	15.471	373.303
2003-2004	36.144	10.479.538	14.569	384.170
2004-2005	35.611	10.565.389	25.498	401.288
2005-2006	34.990	10.673.935	27.860	389.859
2006-2007	34.656	10.846.930	15.260	402.829
2007-2008	34.093	10.870.507	14.762	409.318

Yukarıda verilen Tablo-3'te İlköğretimde yıllar itibarıyla okul, öğrenci, yeni yapılan derslik sayısı ve öğretmen sayılarının yıllara göre değişimi verilmektedir. Bu tablo, okul sayısında ve yeni yapılan derslik sayısından azalış olduğuna işaret etmektedir. Bu azalmayı, siyasi iktidarın eğitime yeterince kaynak ayırmaması çerçevesinde değerlendirmek olanaklıdır.

Aşağıdaki Tablo-4'de ortaöğretimdeki rakamlar verilmiştir. Tablo incelenirse son yıllarda ortaöğretimdeki okul sayısındaki artış oranının azaldığı görülmektedir. Öğretmen sayısında da belirgin bir artış görülmemektedir.

Tablo 4. Ortaöğretimde Yıllar İtibariyle Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Yılı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2002-2003	6.212	3.023.602	137.956
2003-2004	6.931	3.014.392	147.776
2004-2005	7.183	3.046.719	167.614
2005-2006	7.435	3.258.254	185.317
2006-2007	7.934	3.386.717	187.665
2007-2008	8.250	3.245.322	191.041

Tablo-5'te ise eğitim politikalarıyla ilgili eğitime ayrılan kaynak rakamları görülmektedir. MEB Bütçesinin GSMH'ye oranına bakıldığında bu oranın ortalama %3 civarında olduğu görülmektedir. Eğitim-Sen Raporu bazı ülkelerin oranlarını vermiş. Barbados Adaları (%7.1), Fildişi Sahilleri (%4.6), Fiji(%5.2) gibi rakamlar var. Oranın bu rakamlarda olması eğitime bakış ile ilintili olduğu çok açık. Belli bir süre eğitime ayrılan kaynağın %6'lara çıkarılarak altyapıya yönelik sorunların çözülmesi gerekir. Bu ise eğitime yatırım yapmanın geleceğe ve aydınlığa yatırım yapmak olduğunu kabul etmek ve içselleştirmekle olasıdır.

Tablo 5. MEB Bütçe Payı ve GSMH'ye Oranı

Yıllar	MEB Bütçesinin Konsolide Bütçeye Oranı (%)	MEB Bütçesinin GSMH'ye Oranı (%)
2002	7,6	2,7
2003	6,9	2,9
2004	8,5	3,0
2005	9,5	3,1
2006	9,5	2,9
2007	10,4	3,3
2008	10,3	3,2

Tablo-6 MEB Bütçesinden yatırıma ayrılan paylar incelendiğinde belirgin bir düşünsel değişimin yaşandığını görmek olanaklıdır. 2002 yılında %17.2 olan oran 2008 yılında 5.7'ye düşmüştür. Sonuçta bakanlıkta yatırıma pay ayırmama eğilimi gelişmektedir. Bu rakamlar eğitime bakıştaki önemli bir değişimin bulgularıdır.

Tablo 6. MEB Bütçesi ve Eğitim Yatırımına Ayrılan Pay

Yıllar	MEB Bütçesi	MEB Yatırım Bütçesi	MEB Bütçesi Yatırım Payı (%)
2002	7.460.991.000	1.281.690.000	17,2
2003	10.179.997.000	1.479.050.000	14,5
2004	12.854.642.000	1.244.150.000	9,7
2005	14.882.259.500	1.239.306.000	8,3
2006	16.568.145.500	1.411.498.000	7,5
2007	21.355.534.000	1.490.000.000	7,0
2008	22.915.565.000	1.296.704.000	5,7

Tablo-7 deki rakamlar uluslar arası değerlendirmeler ve eğitime ayrılan kaynak anlamında ne kadar kötü durumda olduğumuzu göstermesi bakımından çarpıcıdır. Öğrenci başına yapılan harcamalarda Türkiye ilköğretim, ortaöğretim ve ilköğretimden yükseköğretime tüm basamaklarda OECD ortalamalarının altındadır. Tüm bu rakamlar ülkenin eğitime yani insanına kaynak aktarma açısından daha radikal zihinsel değişim ve dönüşüm yapma zorunluluğunu ortaya koyuyor.

Tablo 7. Eğitim Kademelerine Göre Öğrenci Başına Yapılan Harcama (\$)

Ülkeler	İlköğretim	Ortaöğretim	Yükseköğretim	İlköğretimden Yükseköğretime
Çek Cumhuriyeti	2.791	4.779	5.711	4.494
Fransa	5.082	8.737	7.322	7.880
Yunanistan	4.595	5.213	4.521	5.135
Macaristan	3.481	3.692	5.607	4.326
İtalya	7.390	7.843	4.812	7.723
Meksika	1.694	1.922	4.834	2.128
Polonya	3.130	2.889	3.893	3.323
Türkiye	1.120	1.808	4.231	1.527
OECD Ortalaması	5.832	7.276	7.951	7.061

Tablo 8. Türkiye’de Eğitim Harcamalarının Finansman Kaynaklarına Göre Dağılımı

Yıl	Merkezi Hükümet (%)	Hane Halkı (%)	Özel ve Tüzel Kişi ve Kuruluşlar (%)	Yerel İdareler (%)
2001	67	31	1,5	0,5
2002	64	33	2	1
2003	61	35,5	2,5	1
2004	59	37,5	2,5	1
2005	56	39	3,5	1,5
2006	55	39	4	2

Yukarıda verilen Tablo-8’de eğitimin finansmanında merkezi hükümet katkısının son yıllarda azaldığını işaret etmesi anlamında önemlidir. Tüm veriler özelleştirmeci-piyasacı bir eğitim anlayışının ülkeyi yönetenlerin düşün dünyasında ne denli yerleştiğinin, içselleştiğinin somut kanıtlarıdır.

Tablo-9 devletin kendi verileriyle öğretmenlere verilen ücretlerin öğretmenlerin insanca yaşamasını sağlamadığını göstermesi anlamında önemlidir. Ücretler aylık giderlerin yarısını karşılayabilecek düzeydedir. Borçlu, kredi kartı bağımlısı, çocuğunu zor okutan, motivasyonsuz bir öğretmenden verim alınabilir mi?

Tablo 9. Öğretmen Maaşının 4 Kişilik Bir Ailenin Ortalama Aylık Giderini Karşılama Oranları

Yıllar	Öğretmen Maaşı (YTL) (9/2)	Ortalama Aylık Gider (YTL)	Maaşın Aylık Gideri Karşılama Oranı (%)
2002	456	1.054	43
2003	599	1.380	43
2004	674	1.480	46
2005	747	1.800	42
2006	865	1.920	45
2007	930	2.117	44
2008	1.171	2.377	49

Tablo-10, bir eğitim sisteminin iflasının göstergelerini içermektedir. Dershanelere giden öğrenci sayısı bir milyonu aşmış. Dershane sayısı lise

sayısını aşmış ve dersanelerde 50 bine yakın öğretmen çalışır hale gelmiştir. Bu rakamlar eğitimin nasıl özelleştiğini, dersanelerin nasıl bir sektör haline geldiğini gösteriyor. Türkiye’de dersane sayısı arttıkça eğitimin kalitesinin düştüğü konusunda yaygın bir kanı oluşmuştur. Sistemin açıklarından yararlanan yeni zincir - tarikat dersaneleri gelişmekte ve eğitim sistemini nitelik anlamında tüketmektedir.

Tablo: 10. Özel Dersane, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Yıllar	Özel Dersane Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
2002-2003	2.122	19.881	606.522
2003-2004	2.568	23.730	668.673
2004-2005	2.984	30.537	784.565
2005-2006	3.928	41.031	925.299
2006-2007	3.986	47.621	1.071.827
2007-2008	4.031	48.855	1.122.861

Ne Yapmalı?

Yukarıdaki yazar görüşleri, raporlardaki saptamalar, 2008 eğitim istatistiklerinde gösterilen bu kadar olumsuzluğun ortadan kalkması ülke geleceği için birinci derecede önceliklidir. Bunun için aydınlık bir eğitim reformuna gereksinim vardır. Fakir Baykurt "Köy Enstitülü Delikanlı" kitabında "...Cumhuriyet beni götürdü, açtığı Köy Enstitüsünde eğitti, öğretmen yaptı, elime kalem verdi, yurdun yazarları arasına kattı. Şimdi düşünüyorum, yokluktan geliyorum. Cumhuriyete elbette teşekkür ediyorum, ama onun için ölmüyorum. Yazarın görevi şakşakçılık değildir. O devlet on yıl sonra gericileri sevindirmek için okuduğum Köy Enstitülerini kapattı. Nasıl yapalım da bu devlet gene o devlet olsun, başka yoksul köy çocukları da kanatlansın..." diyerek çok önemli bir soruyu gündemimize taşıyor. Bütün sorun bu. Ne yapalım ki eğitim hakkı bulamayan tüm halk çocuklarını eğitim ışığı ile uçuralım, kanatlandıralım. Bunun için siyaset kurumuna iş düşmektedir. Siyaset kurumu yol, su, elektrik, enerji gibi bu sorunu da ülkenin yaşamsal bir sorunu olarak algılamalıdır. Bu sorunu iş edinmelidir. Eğitim reformu gündeminin ilk maddesi olmalıdır. Nasıl? Basında çıkan yazılar, raporlar, sendikalar ve eğitimle ilgili demokratik kitle örgütlerinin artan talepleriyle reform istenci siyaset kurumunun gündemine sokulabilir. Oluşan demokratik taleplerle bu konuda toplumsal bir bilinç yaratılabilir.

Türkiye bir eğitim reformunu mutlaka, çok acil olarak gündemine taşımalıdır. Bu reformda önce "eğitimin niteliğini" yeniden şekillendirmek temel alınmalıdır. Mustafa Kemal’in 1 Mart 1923’de TBMM’de yaptığı

konuşmada: "Eğitim ve öğretimde uygulanacak yöntem, bilgiyi insan için gereksiz bir süs, bir baskı aracı, ya da bir uygarlık zevkinden çok, gerçek yaşamda başarıya ulaşmayı sağlayan, uygulanabilen, kullanılabilir bir aygıt haline getirmektedir..." sözleri bugün için hala günceldir. Eğitimi ezberci doğasından kurtararak, hayatın gerçek problemleri üzerine oturtacak, çocukların kendilerini keşfetmelerine olanak sağlayacak eğitim süreçlerinin, analitik düşünme becerilerini, problem çözme yeteneklerini geliştirecek bir yaklaşım bu çalışmaların temeli olmalıdır. Nitelik sorunsalının çözümü tabii ki tek başına bir istençten çok sorunun bir bütünsellik içinde ele alınmasına bağlıdır. Çağdaş eğitim kuramları, ülkenin nesnel koşulları ve birikimi bu arayışlarda önemli referanslar olmalıdır...

Bu yazıyı yazarken İzmir'de Eğitim-Der lokallerine uğrayıp yaklaşık 30-40 öğretmenle bire bir görüşme olanağı buldum. Bazı öğretmen arkadaşlarımla telefonlarla iletişim kurdum. Kendilerine ülkenin eğitim sorunlarına yönelik en temel problemler nedir? diye sorduğumda epeyce anahtar kelime çıkmasına rağmen **"eğitimin özgürlükçü olması, nitelikli olması ve korkuyu yenmesi gerekliliği"** öne çıkan maddeler olarak karşıma çıktı. Bir arkadaşım günümüzde eğitim süreçlerinin çocukların korkularını yenmeleri için gerekli donanımı sağlamadığının altını önemle çizdi. İsmail Hakkı Tonguç'un Köy Enstitüleri eğitim sisteminin temellerini atarken söylediği **"İnsanoğlunun kazanacağı en büyük zafer korkularını yenmesiyle elde edeceği zaferdir"** sözü bu anlamda hala güncel bir değerlendirme olarak yerini koruyor.

Eğitim reformu çalışmalarında ikinci önemli yaklaşım eğitimin bir **"insanlık hakkı"** olması düşüncesinin temel alınmasıdır. Eğitim; kamusal kaynaklarla vatandaşlara eşit koşullarda verilen bir kamusal hizmet olarak algılanmalıdır. Bunu temel almayan bir çalışma reform olamaz. Eğitim reformu eğitim hakkından yararlanamayanlar ve özellikle ülkemizdeki kız öğrenciler için tıpkı Köy Enstitülerinde olduğu gibi **"pozitif ayırıcı"** olmalıdır. Özellikle büyük kent çevreleri ve Doğu Bölgelerimize uzanan kırsal bölgelerimiz için enstitü modelinden esinlenerek mesleki beceriler, sanatsal beceriler kazandıracak parasız-yatılı yeni okul türleri tartışılmalıdır. Küresel rüzgarlarla eğitimin özelleştirilmesi düşüncesi böyle bir reformun konusu olamaz. Bu reform çalışmasında özne **"önce insan"** olmalıdır. Ülkenin tüm insanların eğitim yoluyla hayatlarını değiştirmesi temel alınmalıdır. Bu anlamda bütçeden ayrılan payın belirli bir süre artırılarak tüm alt yapı sorunlarının çözümü bir başlangıç düşüncesi olabilir.

Eğitim reformunda temel felsefe eğitimin laik, demokratik ve bilimsel olmasıdır. Reform bu ilkeleri temel almalıdır. Milliyet Gazetesi'nin açtığı "Nasıl Bir Eğitim Reformu?" başlıklı yarışmada birincilik alan ve Şubat 2008'de yayınlanan (www.tuba.gov.tr) Bozkurt Güvenç'in çalışmasının sunum bölümünde "...Laik eğitime paralel ve rakip İslamcı bir eğitim seçeneği yaratıldı. Türban, günün marka deyimiyse, 'Eğitim Birliği' ile Cumhuriyetin temeli sayılan laik eğitimin 'ezberini bozduğu' gibi, İslamcı eğitimin siyasal simgesi ve bayrağı oldu" saptamalarını yaparak eğitim reformu

alışmalarındaki laik-bilimsel niteliğinin öneminin altını çiziyor. "Nasıl Bir Eğitim Reformu" alışmasında Bozkurt Güvenç "Program Merkezli Eğitim" modelini öneriyor. Bu modelin okul, ğretmen ve ğrenci merkezli eğitim felsefelerini tek tek ve birlikte kapsadığını ifade ederek ideal hedefler olarak "yükseköğretim hakkını evrensel, SS ve Dershanelerin zm olmadığını, teknik- öğretime yöneltme, örgün öğretimde verim/kalite, eğitimde sistem bütünlüğü, hayat boyu sürekli eğitim, devletin eğitim görevi, ğrenci merkezli eğitim, eğitim hakkı ve özgürlüğünü" başlıklarıyla temel alan anlayışları ortaya koyuyor. Tüm bu arayışlarda 1924 ğretim Birliği Yasası temel alınmalıdır.

Son günlerde yaşanan trafik kazalarıyla "taşımalı eğitim ve köy okulu" tartışmaları gündemimize tekrar girdi. Taşımalı ilköğretim uygulaması 1989-1990 eğitim-ğretim yılının II. yarısında Kırıkkale ilinde  ve Kocaeli ilinde iki merkezde pilot uygulama ile başlamış, istenilen verimin elde edilmesiyle 1990-1991 eğitim-ğretim yılında uygulamaya konulmuştu. 1995-1996 ğretim yılında taşınan okul sayısı 5994 iken, bu rakam 2002-2003 ğretim yılında 28044 rakamına ulaşmış olup bugün daha da artmıştır. Taşımalı ilköğretim uygulaması sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılması, kkk ve dağınık yerleşim birimlerindeki az sayıdaki öğrencinin ilköğretime kavuşturulması, birleştirilmiş sınıflarda okuyan öğrencilerin bağımsız sınıflarda daha nitelikli eğitim görmesini sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından uygulamaya konulan sonuçta da köyleri öğretmensiz ve okulsuz bırakan bir projedir. 2006-2007 ğretim döneminde ülkemizde araçlarla taşınan ilköğretim ğrenci sayısı 694 bindir. Sabancı Üniversitesi Eğitim İzleme Raporuna (2007) göre Kolombiya'da yapılan bazı araştırmalar, birleştirilmiş sınıf uygulamalarının öğrencilerde daha güçlü demokratik değerler, güçlü bilişsel beceriler kazandıkları, yapıcı iletişim ve işbirliği kültürü ürettikleri gibi olumlu sonuçları rapor edilerek taşımalı eğitimin tekrar tartışılması önerilmektedir. Ülkenin çok hızla kentleştiği bir gerçek. 1940 yılında nüfusun %80'i köylerde iken bu oran günümüzde %35 civarında. Buna rağmen 6-7 yaşındaki çocukları sabah uykularından alarak, minibüslere bindirerek, tanımadıkları bir sosyal çevrede eğitime katmanın yarattığı olumsuzlukları eğitim araştırmalarında görmek olanaklı. Taşımalı eğitim ülkemizde yeniden sorgulanmalıdır. 10 kişi bile olsa köylerde birleştirilmiş sınıflarda en azından ilk üç sınıf açık olmalıdır. Köyde ğretmen olmalıdır. Köyde mavi giysili, bayrak töreni yapan, okul etkinliklerinde görev alan, şiir okuyan ve bunları anne-babalarına sunan çocuklarımız olmalı. Köylerde ğretmenlik yapacak öğretmenlerimiz için öğretmenlere ek denekler verilmelidir. Çocuklarımız okullarına yürüyerek gidip gelmelidir ve köyde Cumhuriyetin aydınlık kurumu olan okul açık olmalıdır. Pek çok şeye kaynak bulan siyaset kurumu Cumhuriyetin temel kurumu okul ve eğitim için kaynak üretmelidir. Kaynak sorunu taşımalı eğitimin gerekçesi olmamalıdır. Sosyal devlet bunu sağlamalıdır. Siyaset kurumu, eğitim örgütleri, sendikalar, dernekler yani tüm eğitim bileşenleri taşımalı eğitimin tekrar düşünülmesini tartışmalıdır.

Öğretmen yetiştirme, %35 okullaşma oranına sahip meslek liselerindeki nicelik ve nitelik geliştirme arayışları, eğitime ayrılan kaynakların artırımı, okullar arası nitelik farkının azaltılmasına yönelik çabalar, sınav merkezli eğitimi öğrenme merkezli, beceri kazandırma merkezli bir niteliğe dönüştürme, eğitimde şiddet, eğitim yönetimlerinde liyakat, doğayla barışık eğitim mekânları, yeni insan, yeni yüzyıl projeksiyonları tüm bu reform tartışmalarının içinde olmalıdır.

Sonsöz

Sonsözü köy enstitüleri projesini kuramcısından vererek yazıyı bağlayalım. İsmail Hakkı TONGUÇ 1956 yılında Demet Dergisinde yazdığı bir makalede şöyle der:

"...Köy Enstitüleri denemesinin kazandırdığı değerlerden yararlanarak ulusumuzun karakterine uygun eğitim kurumları yaratılabilir. Bunlara yakışacak ad bulmakta zorluk çekilmez. Önemli olan isim değil özdür. Öz, adını da, sanını da kendisi getirir. Bir ulus gelecekte kendi çocuklarına, kendi gerçeklerine özgü Köy Enstitüleri benzeri kurumları mutlaka kuracaktır. Bu kurumların adı Köy Enstitüleri olmasa da varoluş nedeni kişilik eğitimi olacaktır. Kişilik eğitiminin temel direği demokratik eğitimidir..."

Bu yaklaşımı ile TONGUÇ, günümüzde eğitim reformu arayışlarına ışık tutuyor. Türkiye eşitlikçi, özgürlükçü, korku kültürünü aşan, üretken çocuklarını, genç insanlarını üretmelidir. Bunun için de kendi insanına, genç insanına güvenen ve geçmiş deneyimleri iyi sentezleyen bir reform çalışmasını acilen gündemine taşımalıdır. Ülkenin bunun için zengin deneyimi ve insan potansiyeli vardır.